

но також, що при оцінюванні враховується повнота, свідомість і міцність засвоєння найважливішої наук, інформації, яка передбачена програмами, вміння користуватися набутими знаннями, вміннями та навичками.

Поняття «оцінювання навч. результатів» визначається як встановлення ступеня виконання школярами навч. завдань, рівня їх якості. Оцінка як процес є специфічною стороною контролю, а як результат — завершує його.

Кількісними вимірниками оцінок є бали, що визначаються критеріями оцінок. З вересня 2000 р. в Україні введена 12-бальна шкала оцінювання, яка замінила існуючу раніше п'ятибальну. Форми вираження оцінки, крім оцінки балами, можуть бути різними: словами, інтонаціями, жестами, мімікою. Основою для оцінювання є результати перевірки, в результаті якої виставляється оцінка. Отже, оцінка, виконуючи своє основне призначення, — бути мірою навченості учня, має значно глибшу сутність (С. Гончаренко, В. Онищук, І. Підласий, В. Полонський, О. Савченко, А. Хуторський та ін.).

Основними функціями оцінки традиційно вважаються: мотиваційна (стимулююча) — стимулює освітню діяльність учня та її продовження; діагностична — вказує на причини тих чи ін. навч. результатів учня; виховна — формує самосвідомість і адекватну самооцінку навч. діяльності учня; інформ. — інформує про ступінь успішності учня в досягненні освітніх стандартів, оволодіння знаннями, уміннями та способами діяльності, розвиток здібностей; орієнтовна — спрямовує учня на ліквідацію певних прогалин у знаннях (Ю. Зотов, Т. Ільїна, О. Савченко, А. Хуторський та ін.). Дидактичні вимоги до оцінювання: об'єктивність; систематичність; урахування індивід, особливостей, стимулювання учнів до вдосконалення своєї праці. Перевірці й оцінці підлягає, насамперед, рівень досягнення учнем освітніх стандартів, тобто мінімально необхідних результатів, які повинні бути досягнені (знання, уміння, навички, способи діяльності), а також рівень розвитку здібностей, інтелекту.

Серед численних досліджень з цього питання виділяється гуманістична концепція оцінювання, котра міститься в пед. спадщині В. Сухомлинського, який означав, що успіх у навчанні — єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для подолання труднощів, бажання вчитися. Дослідження Ш. Амонашвілі показують, що оцінка не може бути головним стимулом до навчання, ним було запропоновано навчання без оцінок для початкової школи. Педагог вважав, що оцінки — «милиці кульгаючої педагогіки», замість них запропоновано якісне оцінювання. Відомий педагог-новатор М. Гузик, застосовуючи власну Комбіновану систему навчання, акцентує

ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ — процес, що відбувається постійно: під час роботи на уроці, спостереження за навч. діяльністю учня, аналізу відповідей, виконання ним різного роду робіт. Визначає рівень досягнутих успіхів оцінка, яка являє собою стимул до навчання.

Поняття «оцінити» містить у собі кілька нюансів. У словнику С. Ожегова це поняття трактується так: 1) визначити ціну кого-чого-небудь; 2) встановити ступінь, стан чого-небудь; 3) висловити судження про цінність чи значення кого-чого-небудь (оцінка є кількісним показником якості).

В «Педагогічній енциклопедії» поняття «оцінка» розглядається як визначення ступеня засвоєння учнями знань, умінь і навичок відповідно до вимог шкільних програм.

В Укр. пед. словнику (С. Гончаренко) поняття «шкільна оцінка» трактується як визначення і вираження в умовних знаках-балах, а також в оцінювальних судженнях учителя ступеня засвоєння учнями знань, умінь і навичок відповідно до вимог шкільних програм, рівня старанності і стану дисципліни. Оцінювання здійснюється у процесі повсякденного вивчення результатів навч. роботи учнів на уроках і вдома, а також за результатами спеціальної перевірки знань, умінь і навичок: усної, письмової, графічної та практичної. Зазначе-

увагу на внутрішньокласній, внутрішньопроектній диференціації, що відбувається і на системі контролю. Перехід до оволодіння новим матеріалом здійснюється лише тоді, коли учень оволодіє загальним для всіх рівнем (за стандартом). Форми різноманітні: робота у групах, в режимі діалогу, семінарсько-залікова система, модульне навчання, додаткові заняття. Варіантом класно-урочної системи навчання є модульне навчання (В. Беспалько, М. Чошанов та ін.), де використовується рейтингова система контролю та оцінювання навч. досягнень. Думку, що оцінка-бал може бути лише одним із засобів мотивації і не повинна витіснити більш важливих і довготривалих стимулів активного і сумлінного учіння, висловлює О. Савченко. Важливо також аналізувати й оцінювати не тільки результати, а й процесуальну сторону навч. роботи. Важливим кроком у вирішенні проблеми оцінювання успішності учнів було відстеження розвитку учня (Л. Занков, В. Паламарчук та ін.).

Визначення способів діяльності учня, ступеня оволодіння та осмислення учнями власної діяльності дають можливість відстежити рівень загального розвитку дитини.

Отже, можна зазначити, що пед. оцінка охоплює два найважливіші компоненти: оцінку-бал, тобто цифрову чи ін. символічну форму вираження й фіксації оцінювання успішності, та оцінювальне судження — коротку характеристику-анотацію результатів навчання, їх позитивних і негативних сторін.

Лит.: 1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. — К., 1997; 2. Ожегов С. Словарь русского языка. — М., 1953; 3. Педагогічний словник / За ред. дійсного члена АПН України М. Д. Ярмаченка. — К., 2001; 4. Педагогическая энциклопедия. — М., 1966; 5. Паламарчук В. Ф. Школа учит мыслить. — М., 1987; 6. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. — К., 1999; 7. Хуторской А. В. Современная дидактика. — СПб., 2001

О. В. Барановська